ULKOMINISTERIÖ
Oikeuspalvelu
OIK-01 Marja Lehto

LAUSUNTO

HEL7M0515-6

28.02.2018

Eduskunnan lakivaliokunta

Viite
HE 203/2017 vp

Asia
Hallituksen esitys eduskunnalle sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt ulkoministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (HE 203/2017 vp). Lainsäädännön tavoitteena on parantaa Puolustusvoimien tiedonhankintaa Puolustusvoimien tehtäviin liittyvistä vakavista kansainvälisistä uhkista ja ajanmukaistaa Puolustusvoimien tiedustelua koskevia toimivaltuuksia.

Hallituksen esitys kuuluu osana laajempaan, neljästä hallituksen esityksestä muodostettuun lainsäädäntöpakettiin, jonka tarkoituksena on luoda Suomeen tarvittavat lainsäädännölliset puitteet siviili- ja sotilastiedustelua varten. Ulkoministeriö pitää hanketta tärkeänä Suomen turvallisuuden kannalta. Selkeän lainsäädännön luominen ulkomaan henkilö- ja tietojärjestelmätiedustelua varten parantaa mahdollisuuksia oikea-aikaisen turvallisuutta koskevan tiedon saamiseen ja vahvistaa siten Suomen ylimmän valtionjohdon ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon edellytyksiä ja voi torjua Suomeen kohdistuvia vakavia ulkoisia turvallisuusuhkia.

Ulkoministeriön edustaja ja pysyvä asiantuntija ovat osallistuneet sotilastiedustelua koskevan lainsäädäntötyöryhmän työhön, ja ministeriön esittämät näkökohdat on siten voitu ottaa huomioon jo hallituksen esityksen valmisteluvaiheissa.

Hallituksen esityksessä tuodaan esille Suomen kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia, joilla on vaikutusta myös turvallisuustilanteeseen. Näitä muutoksia on ulkoministeriön näkökulmasta kuvattu hallituksen esityksessä asianmukaisesti. Toimintaympäristön viimeaikaisen muutoksen todetaan luoneen uusia uhkia ja epävakautta. Suomen turvallisuutta vakavimmin uhkaavien tekijöiden todetaan liittyvän usein tapahtumiin Suomen ulkopuolella ja olevan aikaisempaa vaikeammin ennakoitavissa. Sotilaallisten uhkien luonteen todetaan muuttuneen ja niiden rajan hämärtyneen suhteessa poliittisiin ja taloudellisiin painostuskeinoihin ja disinformaatio-operaatioihin. Nopea teknologinen kehitys ja rajat ylittävien tietoverkkojen merkityksen kasvu ovat tuoneet mukanaan uudenlaisia haavoittuvuuksia.

Hallituksen esityksessä todetaan kaikkien Suomen turvallisuusympäristön kehityksen kannalta olennaisten ulkovaltojen panostavan määrätietoisesti hyökkäyksellisen kyberkapasiteettinsa rakentamiseen. Samalla todetaan Suomen sotilastiedustelun mahdollisuuksien tiedustelutiedon keräämiseen heikentyneen. Ehdotettu lainsäädäntö parantaisi voimaantullessaan lisäksi kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia tiedustelun alalla. Hallituksen esitykseen sisältyvästä kansainvälisestä katsauksesta käy ilmi, että monilla Suomeen verrattavilla mailla on vastaavaa lainsäädäntöä.

Postiosoite
PL 176
00023 VALTIONEUVOSTO

Laivastokatu 22

Vaihde
+358-(0)295-350 000

Telefax
+358-(0)9-629 840

Ulkoministeriö lähtee siitä, että Suomen viranomaisten tiedonhankintamenetelmiä ja toimivaltuuksia niin yleisesti kuin erityisesti digitaalisessa tietoverkkoympäristössä tulee tarkastella muuttuneen tilanteen valossa. On tärkeää, että lainsäädäntö antaa viranomaisille mahdollisuuden tarvittaessa harjoittaa sellaista tiedustelutoimintaa, jota niiden tehtävien täyttäminen muuttuneessa tilanteessa edellyttää.

Sotilastiedustelulla on monia ulko- ja turvallisuuspoliittisia ulottuvuuksia. Ulkoasianministeriö on pitänyt hallituksen esityksen valmisteluvaiheissa tärkeänä, että tämä asia otetaan huomioon niin tiedustelutoiminnan yhteensovittamisessa kuin tiedustelun ohjaamisessa, valmistelussa ja siitä päättämisessä. Ulkoasianministeriö on tyytyväinen siihen tapaan, jolla lakiehdotus esittää nämä asiat järjestettäväksi, ja pitää tärkeänä, että asia otetaan huomioon jatkossakin.

Ulkoministeriö pitää samoin tärkeänä sitä, että hallituksen esityksessä kiinnitetään asianmukaista huomiota kansainvälisen oikeuden Suomelle asettamiin velvoitteisiin. Tältä kannalta merkittävää on, että hallituksen esitys sisältää laajahkon katsauksen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja Euroopan Unionin tuomioistuimen viimeaikaiseen oikeuskäytäntöön luottamuksellisen viestin suojaa koskien. Ihmisoikeuksia koskevasta tähänastisesta oikeuskäytännöstä johtuvat vaatimukset on otettu huomioon myös lakiesitysten valmistelutyössä. Lakipakettiin sisältyvällä ehdotuksella tiedustelutoiminnan valvontaa koskevaksi lainsäädännöksi, josta ulkoministeriö on lausunut erikseen, on tässä suhteessa keskeinen asema.

Marja Lehto

Johtava asiantuntija, suurlähettiläs

Liitteet -

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

Oikeuspalvelu
OIK-01 Marja Lehto

Asiasanat	Ei asiasanaa
Hoitaa	**OIK-01; POL-10**
Hoitaa UE	
Koordinoi	
Tiedoksi	AVS-PAL; AVS-POL; NSA-00; OIK-10; OIK-20; OIK-30; OIK-40; POL-01; POL-02; UMI-00; VSI-00

Laatija jakanut